

Aceasta este Istoria literaturii române. A la Istodor. Ce se mai poate citi astăzi din literatura română de la origini pînă în prezent? „Lista Istodor” conține 101 titluri, comentate scurt și cuprinzător, „amestecînd arome, cărți și țării”, și recomandate prin cîte o „declarație de dragoste”, luată de la fel de fel de români de la taximetriști la filosofi.

O adevărată aventură. Cinci-șase ani de citit sistematic, însemnînd peste o mie de volume, cele mai multe parcurse cap-coadă, altele doar răsfoite.

Un instrument util: cărți alese, așezate în ordinea cronologică a apariției lor și prezentate scurt și profund. O carte ce nu se poate nicicînd încheia, ea cuprinzînd și un „Top 10” alcătuit de cîte un specialist al celor mai bune lucrări din domeniul umaniste (istorie, sociologie, științe politice, filosofie-logică, filosofie, religie-teologie).

Aceasta carte este un Cadou facut celor ce-si iubesc valorile. În timpul vieții.

FRAGMENT din InTroducERE

A venit însă o zi sau, cine știe, poate o noapte a tandreței.

Momente în care literatura română a început „să-mi aparțină”, moment în care sensurile ei de destin am început să le pricep. Să vreau să vînez această sălbăticiune rară, dar să vînez pentru propria plăcere, să-mi ostoiesc propriile neînțelegeri cu ceea ce studiasem și „imitasem” o viață. Să fi fost pe cînd citeam în paralel Istoria Ieroglifică a lui Cantemir și Craii de Curtea Veche a lui Mateiu Caragiale. Momente în care mi-am dorit să nu mai fiu eu ignorantul.

Momente în care nu-mi păsa decît de mine.

Îmi plăcea să citesc și recitesc. M- am pierdut în Istoria lui Cantemir, în Craii lui Mateiu precum într-o junglă. Ieșisem sălbăticit, de nerecunoscut, fermecat. Craii pierzaniei mi-au chemat Levantul, dar și iubirea Patului lui Procust, Levantul m-a trimis spre Văcărești și Eminescu, iar Patul m-a aruncat în brațele Rusoaiței. Și așa am descoperit, altfel, fără vehemență, plăcerea de a citi literatura română. O carte mi-o chema pe cealaltă. O samă de cuvinte ? Uite, drum capricios și previzibil : Negruzzi, Creangă, Sadoveanu.

Efemerul înghite și ne dăruiește voluptate

Mi-este clar : Facebook moare, orice operă se perimează. Cui îi va mai fi la îndemîină să-i slăvească pe faimoșii Jeg, 666, Ți-o trag peste zece ani ? Cine mai știe de Bassarabescu ? Astăzi, Puiul lui Brătescu-Voinești încă ciripește în manualele școlare, încă surdomute la revoluția Cartoon Network. Citește-i pe Eminescu, pe Caragiale

pentru propriul chef și vezi unde te adorm, unde te trezesc ? Să fim serioși, nici în timpul vieții vreunui autor nu totul-totul este valabil.

Și cartea mea, scrisă ca să impună în epoca vorbelor pripite, se va stinge în timp, odată cu operele selectate, ce altora vor părea fără haz ori fără anvergură. De aceea, nu uita, e Lista mea de lecturi împărtășită contemporanilor la acest început de secol XXI. Și, mai presus de toate, cronica unei aventuri personale.

Conștient de iluziile și bolile literaturii române
Citește-l pe Martin cu Complexele lui Călinescu, nu-l uita pe Negrici cu Iluziile ce te aruncă pradă deznădejzii și nu îți face speranțe, mediul public este precum cel zugrăvit de Idei și blocaje de Patapievici.

Nu încep acum să elogiez ceea ce nu există. Vreau să afli-recapitulez ceea ce avem.

Nu avem o mare cultură în totalitate, dar avem cărți de anvergură. Nu am să mă întreb insistent : ce-ar fi fost cultura românească dacă ar fi apărut la timp sau dacă s-ar fi continuat experiențele unor cărți unice precum cele ale lui Cantemir, Budai-Deleanu, Caragiale, Eliade, Cioran, Florian, Noica, Nichita, Cărtărescu, Agopian, Boia, cărți ce-au ridicat standardul, au provocat imaginația. O anumită ținută, un altfel de dialog între critici-public-viitor.

Mă întreb și tac. Constat. Cartea mea este împăcare. Nu stîrnesc răni, nu îmi iau revanșa.

Un inventar al Iluziilor, al bolilor genetice și de creștere ale Culturii este necesar. L- au făcut alții, l-am simțit și eu rătăcindu-mă în Istorie.

Cultura noastră are două predominante : literatura și, în rest, mitologizare.

Greu drumul specializării în condițiile în care toată lumea se pricepe să dea verdicte despre tot. Literatura română s-a născut cînd deja în lumea largă opere constitutive și fundamentale se scriseseră. Complex de inferioritate. Mult timp am fost niște copiiști, niște traducători. Nevoia continuă de a recupera timp și spațiu pierdute. Spațiu public mereu meschin și obtuz la schimbări, trăgînd mai mult spre bîrfă, spre șuetă decît spre valorizare, spre discuție de idei. Stagnare, dese rupturi și fugă a valorilor. Opere neînțelese, opere tipărite tîrziu, opere neintrate în conștiința publică. Eroii ai unei mulțimi înfierbîntate pentru nimicuri. Eroii flambați de gustul îndoielnic al circuitului.

Enciclopedism, confuzie a valorilor și planurilor, lipsă de specializare. Analfabetism. Izolare. Greutatea traducerii în limbi străine. Lipsa unui mediu profesionist de promovare a valorilor. Boli perpetuate pînă astăzi și de azi încolo. Predominanța literaturii, a gândirii crude în cultură, în detrimentul filosofiei și al altor domenii umaniste.

Ce să spun ? Mă pîrăsc. Am ezitat printre cronicari și textele religioase, lucrările acestea le-am lăsat Istoriei. M- am rătăcit prin protocronism. Teoriile lor otrăvesc mintea lacomă de mai mult decît a dat Dumnezeu. Mi-a părut rău că nu avem, în afara sclipirilor sadoveniene de arme răzeșești, roman cavaleresc, roman istoric. Ce lipsă ! Romanul polițist, cartea pentru copii, sefeul, bun cu cîteva excepții remarcate de mine. Ciudat, un mediu ce reclamă elitismul unei culturi n-a fost în stare să creeze opere populare de respirație și talent. Greșesc iarăși : cu puține excepții. „Nici-prea-prea-nici-foarte-foarte” ne-a dat ce avem. Ce avem ? Citește bilanțul de față.

Am ezitat îndelung prin literatura anilor comuniști, Ivăsiuc-Buzura sînt astăzi datați și mi-a părut atît de rău, aoleo, unde mi s-au înecat „șopîrlele”. Și aici am găsit o lecție despre cum s-a scris numai cu gîndul la timpul prezent. Am zăbovit asupra lui Adrian Păunescu, idolul meu din tinerețe, l-am citit în toate cărțile lui importante. Și am cîntat iar cu el și am recitat versurile lui, așa cum numai lui îi plăcea, și m-am scuturat de el. Ajunge, cu lacrimă ! Și l-am recitat pe Eugen Barbu și iar m-a captivat cu promisa Săptămîină a nebunilor, cu poezia inumanei Gropi, dar ce folos, acuzațiile dese de plagiat, ce pîndeau – șacal fără dinți – în colțul operelor lui, m-au făcut să mă îndepărtez de mlaștinile acestea nisipoase. Nu este treaba mea să rezolv ceea ce istoria literaturii n-a reușit.

Nici Alecsandri, nici Coșbuc, nici Goga, nici intertextualiștii nu m-au lăsat indiferenți. Opac, însă am preferat drumuri deștelenite, îndepărtate de poze patriotice sau fotografii ale unor curente sau grupuri literare. Ce-i drept, capriciu personal, mi-am aruncat și eu cititorul în cărți din care să nu mai poată să iasă (mărturisesc slăbiciune – pentru denecitiții Cantemir – Budai-Deleanu), dar nu asta mi-a fost regula.

Mie îmi place povestea pe lumea asta, așa că am ales, am căutat și am iubit povestea. Doar ea poate

îmblînzi teritoriile otrăvite și oameni pasionali.
Mi-am dorit o Istorie captivantă, o istorie umană a literaturii-culturii, o istorie care să nu-l năucească-rătăcească pe cititor, ci să-l apropie.

Povestea acestei cărți.

Pentru un scriitor tânăr, pentru un cititor tânăr.

Poveste personală. Nu se putea altfel

Coincidența face să încep selecția mea cu O samă de cuvinte a lui Neculce și s-o închei cu Capcanele istoriei a lui Boia. De la cartea bîrfelor la cea a deslușirii unei aventuri intelectuale. Simbolic și inconștient, acesta mi-a fost itinerarul din liceu pînă astăzi.

Asta mi-e istoria. Acum, scrisă, Istoria mea este și a ta, cititorule. Este un nou început în cultură, scriitorule tânăr.

Călătoria-rătăcirile mele de drum au avut sigur un sens. Prin 101 cărți am refăcut drumul pierdut atunci, de ziua mea, cînd părinții mi-au cumpărat Istoria lui Călinescu. Am refăcut drumul rătăcit în facultate, cînd am început să-mi ignor metodic literatura.

Abia acum, cînd sînt copt la minte, am terminat de „copiat”-citit Călinescu și m-am distanțat de ea. Am dus la capăt o Istorie ca a lui Călinescu, acum, cînd sînt stăpîn pe gustul și înțelegerea mea asupra culturii mele.

Și, dragă cititorule, iubite scriitor tânăr, acum realizez că nu mi-am dorit decît un singur lucru mereu : să-mi trăiesc și să-mi scriu Istoria. Mi-am văzut visul cu ochii. Am învins. Învingător însă, n-am să știu astfel nicicînd cîte lucruri am pierdut.

Și iată o otheadă prin carte. De la aproape primele la ultimele cărți selectate:

1847

Povestea vorbei de Anton Pann

*Decalogul în versuri, hazliu și ilustrat
cu povești de viață*

Despre cusururi și urîciuni, despre pedanți și copilăroși,
despre vorbire, despre minciuni și flecării, despre năravuri
rele, despre prostie iarăși, despre nerozie, despre

leneși, despre beție, despre supus și slugă, despre amor și dragoste și ură, despre neunire și neînțelegere, despre mînie, despre micie, despre obrăznicie și calicie, despre timp și vîrstă. Asta e Povestea vorbei. Proverbul și păcatul. Pann sare din vorbă-n vorbă fără oprire. De neoprit torent de vorbe. Vrei muzică de pe vremea lui Pann ? Ascultă formația Trei Parale.

Cartea îi place lui Sorin Gherguț,

poet :

„Figura mea favorită în Povestea vorbei e non sequitur.

În seriile de zise și zicale De prin lume adunate și

24

iarăși la lume date de Anton Pann sunt, din loc în loc, unele care seamănă, dar nu se adună. Fix ca-n viață : tertium (non) datur. Contingența-și țese – reiau : conjuncțiile consecutive atîrnă-n păienjenișul contingenței.

Conjuncțiile atîrnă consecutive-n păienjenișul contingenței.

Vorbim despre Povestea vorbei”.

1863

**Ciocoii vechi și noi sau Ce naște din
pisică șoareci mănîncă de Nicolae Filimon**

Primul roman românesc ne dă rețeta

parvenitului

Ești sărac vai de mama ta. Taică-tu, demn, oricît s-a străduit, n-a putut să ridice familia deasupra nevoii. Te trimite la București, la un prieten vechi, cu mai mult noroc în viață. Încrezător că ești ca bătrînul tău părinte, Andronache Tuzluc te ia să slujești în casa lui. Tu, Dinu Păturică, drept recunoștință, muști mîna care ți-a făcut un bine, faci ce i-a făcut și el ocrotitorului său din tinerețe : îl lingusești, îl înșeli la socoteli, îi furi averea, rangul și femeia, îl sărăcești. Apoi, ai gloria ta ! În Ciocoii vechi și noi, Dinu Păturică e băgat la ocnă și moare, iar bunii se însoțesc cu cei cu care se aseamănă. Dar asta era pe vremea lui Caragea vodă. 1814-1825. Schema imoralității este bună pentru orice epocă. Această ticăloasă lume mai are ș-un film al lui Pița, inspirat după cartea omonimă a lui Duiliu Zamfirescu : Tănase Scatiu (1976).

Cartea îi place lui Cătălin Farcaș,

producător TV :

„O carte pe care aş pune-o în mâna oricărui jurnalist care vrea să învețe să scrie un portret. O carte bună și pentru politicieni. E clar că îi poate învăța și pe ei ceva și nu mă refer doar la noi tehnici de înavuțire, ci la faptul că, «oricât de mulți șoareci ai mânca»... tot în pământ de întorci. Iar lăsându-i la o parte pe jurnaliști și politicieni, e o lectură de referință pentru toți cei care vor să înțeleagă, măcar un pic, ce s-a întâmplat și ceea ce se poate întâmpla în continuare, «pe ici-colo, și anume în punctele esențiale», ale unei Români poate mult prea balcanice. O carte pe care cu siguranță că ar trebui să o citească toți «Miticii» care-l invocă întruna pe «eternul» Caragiale”.

1866

Poezii populare ale românilor

adunate și întocmite de Vasile Alecsandri

Esența poeziei populare românești

Avem prelucrate de Alecsandri cîntece bătrînești, hore, doine. Esență ? Adică bagajul minim arhicunoscut al creațiilor literaturii populare : „Miorița”, „Monastirea Argeșului”, „Toma Alimoș”, „Soarele și luna”, „Jianul”, „Constantin Brîncoveanul”, „Cîntecul lui Mihai Viteazul”.

Prefața lui Alecsandri a lansat celebra prejudecată :

„Românul e născut poet ! Românul are închipuirea strălucită și inima simțitoare”. George Călinescu, în Istoria literaturii române (1940), va prelua flacăra entuziasmului, construind elementele fundamentale ale unei mitologii autohtone cu „Miorița” și „Monastirea Argeșului”. Clar, „Miorița” este memorabilă prin transfigurarea morții ciobanului în nuntă. Doi ciobani sînt pizmași pe bogăția celui de-al treilea. Miorița, oaia năzdrăvană a baciului moldovean, îi spune acestuia adevărul. Răspunsul ciobanului este de a filosofa pe seama vieții, de a se proiecta superior pe „cerul” mentalităților lumii sale. Se recunoaște în „Monastirea Argeșului” mitul creatorului. Meșterul Manole are de ridicat o mănăstire pe un loc năravit. După încercări fără capăt, Meșterul își zidește iubirea și viitorul, femeia și copilul, posteritatea rămînînd una singură : mănăstirea însăși. „Toma Alimoș” rămîne elogiul bărbăției. Toma Alimoș și calul său se odihnesc. Manea „slutul și urîtul” îl ucide mișelește. „Soarele și luna” este imposibila

iubire. Se îndrăgostesc două elemente antagonice, asta le este și fericire, și deznădejde. „Jianul”, „Constantin Brîncoveanu”, „Cîntecul lui Mihai Viteazul” sînt glorificări ale eroilor neamului. Valoarea culegerii lui Alecsandri este de netăgăduit. Stilistic lucrată de un poet la maturitate. În derizoriu cad aceste creații prin discuții sterile privind resemnarea, lașitatea, cruzimea și credulitatea. Dar ce-i de făcut ? Țsta le-a fost destinul. Mai mult, versurile, ce strîng motive populare în poezie populară balcanică, devin motive de dispută naționalistă. Nu pierde cîntările lui Grigore Leșe, de muzică populară autentică.

**Cartea îi place lui Marius Niță,
taximetrist :**

„Nu-i zi de la Dumnezeu să nu înjur «Miorița» asta. E ca un blestem. Sîntem neam care nu se răscoală, este călcat în picioare ca un microb și asta de ce ? Un cioban se uită pe cer și vede nunți, în loc să pună mîna pe topor !”.

2005

Submarinul erotic de Emil Brumaru

Amorul, ușor pornografic, blînd-tandru, ironic

O otheadă de arunci și iei foc. E versul plin de patimi și obscenități, iar obsesia bărbătească e țintă sub fusta femeii. Pornește de la o amintire : servitoarea din copilărie, sau de la cafeaua de cicoare a senectuții și poezia imediat intră în lațul ludic și voluptuos al dedesubturilor. Nu s-au mai scris în literatura noastră strofe cu atîta mîngîiere despre fructul oprit al femeii. Sînt rime de șpriț c-o ciupitură de gînd profund în ele și asta place. E un lucru pasionant. „Portocala/Intră-n trompă/Trompa/Intră-n Elefant !”

**Cartea îi place Dariei Dorescu,
logician :**

„Într-o lume informatizată, fără mirosuri, gusturi, gesturi, mîngîieri, priviri furișe sau directe, versurile lui Emil Brumaru îți lasă gura apă, te fură de la facebook și te aruncă în viața reală, începi să te redescoperi, cu toate simțurile, pe care le mai folosești oare ! ? Citești vers după vers și îți aduci aminte de mirosul chiloților sub

saltele cu cerescul lor parfum, de sutienul acru de ploaie, de iz de leuștean și romanițe, totul are gust, miros, formă și miez, greutate. Chiar și clipa este zemos-gălbuie, trupul e de carne dulce. E atât de bine să-ți simți carnea și oasele, să simți prima iubire și următoarele, în cearceafuri learcă de amor, în cești de amurg, să fii viu, 3D, fragil, dar cu nările fremătînd în vârtejul vieții materiale, reale ca «balega, și cheresteaua, și cântarul/Din dosul gării».

2005

Degete mici de Filip Florian

*Ce-i grav se îngroapă adînc prin datul
cu părerea*

Doi descreierați : nimicul și nimeniul. Diavolul narațiunii lui se ascunde în detaliile Degetelor mici. Se sapă într-un șantier arheologic și se descoperă o groapă comună plină de oseminte. Un nebun aruncă un bolovan într-o baltă și zeci de cercetători se aruncă după el să-l scoată, să-l cerceteze. Presă, varii anchetatori, antropologi, popi, băgători de seamă, lume de gîndire „mică” și interesată, cu toții își dau cu părerea, vin la „investigația” de pe urmă a propriei inutilități. „O groapă comună” de inși în viață ne este „excavată” cu această ocazie. „A început indecis” și „a rămas nehotărît” – cum spune ziua domnului în vîrstă. Dom’le, rămîne ca autoritățile să dea o rezolvare. Autoritățile ficțiunii spun : cartea te prinde.

Cartea îi place lui Răzvan

Popovici, supranumit SONORO :

„M- a captivat încă de la prima pagină, fiind o carte pe care fiecare trebuie să o rescrie citind-o, înainte de a-i elucida misterul. Este de fapt un mozaic fascinant din fragmente, povești, persoane și personaje – o adevărată colecție de Albumblätter. Filip Florian a reușit să creeze un basm despre o lume pe care o simt aproape și pe care o recomand cu tot entuziasmul, povestită chiar de pe «veranda umbroasă în care lenevesc balansoarele»”.

2006

Ghidul nesimțitului de Radu Paraschivescu

Mitocanul nemuritor

Și în scris. Observînd și consemnînd sosul propriu al contemporanului necivilizat, Radu Paraschivescu te face să rîzi în hohote. Nu doar păstrînd distanța „sacră”

față de obiect, ci fiindcă din când în când ești chiar tu nesimțitul. Inventar de fapte, nebunie de dări în stambă pe un ton invitațional : „Intră în carte, citește-te, nu te mai lecuiști !”. Mitocănie, dulce acritură. Sigur, mitocănia este universală, dar mitocanul român al lui Paraschivescu m-a lăsat pe drumuri românești. Ori te încrîncenezi cu Din țara măgarilor a lui Ștefan Zeletin (1916), unde omul dă dracului poporul român. Cu înapoielile, cu fandoselile lui cu tot. Defectele neașe îmbrăcate în parabolă animalieră, nu ca la Drăghicescu sau Rădulescu-Motru. Ori te civilizezi cu Codul bunelor maniere astăzi de Aurelia Marinescu (2004).

**Cartea îi place Mariei Marinescu,
manager bio :**

„Îmi vine să-i strîng de gît pe mitocani. Noroc că-mi amintesc de Ghidul lui Paraschivescu și-mi zic : «La dracu' și mîine este o zi !». Sînt atît de mulți în jurul nostru, încît cred că puținii care sîntem trebuie să nu ne lăsăm, să creăm oaza noastră de bine și frumos”.

2009

**Medgidia, orașul de apoi de Cristian
Teodorescu**

*Omenet văzut de la cîrciuma
din gară*

Genul acela leșinat de monografie de localitate ? Luat în balon. Singurul fel de a scrie o monografie cînd sînt orgolii așa mici într-un loc de mărunțișuri de oameni. Cristian Teodorescu povestește ce-a pățit Ștefan Teodorescu în viața lui de cîrciumar al gării Medgidia. Urcarea în lumea bună și decăderea în comunism a cîrciumarului. Uite un fragment. „În certificatul ei de naștere scria Ioana. Numele ei, la Chelu în deal, era Yvonne. În oraș i se spunea Neli. Era înaltă, ochi verzi, roșcovană și avea un fund de vedetă de cinema.”
Și curva noastră își urmează destinul fundului ei pînă la Hollywood. Tandru, hîtru, vivace, cinstit. Ineditul generează

cartea. Povestire tonică. Plăcere a lecturii.

Puterea Poveștii de a fascina. Minimalism narativ plin de măduvă.

**Cartea îi place lui Hanno Hofer,
regizor :**

„Pentru formula inedită, pentru capitolele care ar putea fi filme de scurtmetraj de sine stătătoare, pentru Dobrogea, pentru minoritățile de toate felurile, pentru că un personaj

moare din prea mulți ardei iuți mâncați”.

2010

Întâlnire cu un necunoscut de Gabriel

Liiceanu

O cursă solitară prin eu

Și ceva mai mult. Ce-i cu viața asta a mea ? Unde mă duce ? Ce vreau ? Cum de sînt așa cum sînt ? Ce compromisuri sînt de făcut ? Fragmente biografice învelite într-o „cugetare pentru toți” venită de la un gînditor de talia lui Liiceanu. După exerciții precedente interesante, Ușa interzisă (2002) și Scrisori către fiul meu (2008), întîlnirea cu eul iubește cititorul. A găsit tonul, a știut cum să monteze, a scuturat povestea de orice asperități. Atinge suflete.

Cartea îi place lui Radu

Paraschivescu, editor & scriitor :

„Cine deschide uși interzise se poate întîlni cu necunoscuți.

Dar nu cu enigme dornice să-și conserve

misterul, ci, dimpotrivă, cu oameni dispuși să se așeze

sub microscopul public. Întîlnire cu un necunoscut

este un act literar prin care Gabriel Liiceanu aderă la

religia franchetei și se hotărăște să-și facă țândări coaja

pentru a le arăta celorlalți miezul. Cu valsul lui de

tristeți, bucurii, iluzii, împliniri și angoase”.

2011

Capcanele istoriei. Elita intelectuală

românească între 1930 și 1950

de Lucian Boia

Cînd sînt proști intelectualii ?

Viziune asupra faptelor intelectualilor români de pe vremea lui Carol al II-lea pînă în gaura neagră a comunismului.

Documentat, necruțător, ironic este Boia.

Penibil, entuziast, în eroare e intelectualul interbelico-comunist, cu prea puține excepții. Veți citi despre

Cioran, Eliade, Ionesco, Țuțea și avînturile lor de junețe,

pe viață și pe moarte. Despre profesorii și academicienii

neamului, despre Arghezi, Călinescu, Sadoveanu schimbîndu-și culoarea după cine avea puterea politică,

despre Sebastian și Camil Petrescu, prieteni parcă,

într-o dușmănie nesărată iată. Cîte idei, atîtea orgolii

într-o epocă considerată în mentalul colectiv epoca de

aur culturală ! Intelectualul, cîta comedie, atîta tragedie !

Generația tînără vrînd s-o răstoarne pe cea veche ! Cea

veche urlînd de spaima extincției fizice. Cartea se

citește dintr-o răsuflare. Boia, triumfător în fiecare pagină, este modest : „Acum noi sîntem viteji, ce să spun, dar nu știm niciodată cum am fi reacționat în acele momente”.

Cartea îi place lui Antonio Momoc, profesor universitar :

„Capcanele istoriei a lui Lucian Boia ne plasează în lumea românească interbelică a intelectualilor. Boia (mă) fascinează prin repunerea în discuție a opiniilor și orientărilor politice ale oamenilor de carte care s-au împărțit în anii '30 între democrați și naționaliști, între cei lucizi și cei prinși în capcana vremurilor”.

Cartea se încheie cu vieți de autor. Iată cîteva portrete:

Viețile autorilor

ION NECULCE (1672 – aprox. 1745)

N-a fost un fraier al lumii lui. Greu să te descurci într-o țară și într-o vreme în care capul îți cădea ca dregător doar că nu-i plăcea domnitorului uitătura ta. Intrigant și el ca pămîntenii, dar mintos de la Dumnezeu, cum se vede a fi și în Cronica sa, Neculce a știut a potrivi lucrurile și s-a însoțit cu oamenii mari ai momentului : Dimitrie Cantemir, Petru cel Mare. A trecut și prin trădare, urgie, surghiun. Și-a sfîrșit zilele pe perna lui de-acasă.

DIMITRIE CANTEMIR (1673-1723)

„Mare figură” ! Norocul lui ? A fost zălog, capuchehaie, exilat, ceea ce i-a dat timp lungi de meditație și cercetare asupra cărților. Tatăl și fratele lui „l-au uitat” la Constantinopol în folosul ambițiilor lor de înălțare. A ajuns, în sfîrșit, domn ! Revolta sa împotriva otomanilor, ce-i acordaseră încrederea, a condus la îndepărtarea sa în grabă de la tron și vînarea sa. Fugi în Rusia, unde vieții alături de altă minte luminată, dar cu mult mai pragmatică : Petru cel Mare. Enciclopedist, primul din seria scurtă de acest fel a românilor : Hasdeu, Iorga, Eliade, a fost un înaintemergător. Filosofiei i-a dat prima lucrare românească de filosofie : Divanul sau gîlceava înțeleptului cu lumea (1698). Turcilor le-a dat una dintre vestitele lor cărți despre știința muzicii. Românilor o primă cunoaștere a lor în străinătate prin Descriptio Moldaviae 236

(1714-1716), scrisă la cererea Academiei din Berlin. Rușilor întîia cartografiere a teritoriului lor, hărțile sale în latină fiind și astăzi la mare preț. Legenda spune că, la moartea sa, capul i-a fost luat și îngropat într-un cimitir rosicrucian din Scoția. Viață plină de ieroglife, nu-i om să I le înțeleagă pe toate.